

Berlingske og Danmarks Statistik modtog samme dag forskellige rapporter

[Steffen Groth](#) Publiceret 28/01/2019

ANALYSE // DOKUMENTATION – Lanceringen af *Analyse af børn af efterkommere* blev udsat fra oktober til december. Måske fordi konklusionerne om fejlslagen integration og uoverskuelige fremtidsscenarier kunne gøde jorden for [lov 140](#), der igangsætter overgangen fra integration til hjemsendelse. I det lys bliver det endnu mere alvorligt, at den version, der blev sendt til Berlingske d. 11. december, viser sig ikke kun at mangle forbehold, men også at indeholde tal, procenter, tabeller og figurer, der giver et mere negativt billede end den rapport, der sendes til Danmarks Statistik samme dag.

Rapporten *Analyse af børn af efterkommere med ikke-vestlig baggrund* fra Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet blev den 17. december præsenteret i Berlingske som en banebrydende videnskabelig undersøgelse:

”[Ny undersøgelse viser for første gang](#), at tredjegerationsindvandrere ikke klarer sig bedre end andengeneration...”

Den vinkel blev, med Berlingske og Ritzau som drivfjedre, dominerende i mediedækningen af rapporten lokalt, regionalt og nationalt.

De følgende dage rejste en række forskere skarp kritik af den overordnede konklusion: Der var ikke belæg for historien om stagnation fra efterkommere til børn af efterkommere, konstaterede de samstemmende.

22. december foretog Berlingske et tilbagetog og bragte en omfattende berigtigelse. Samtidig kunne chefredaktør Tom Jensen meddele, at avisen havde skrevet artiklerne på et ”[ufuldstændigt grundlag](#)”, og at de “givetvis [havde] skrevet historien anderledes”, hvis de havde kendt det fulde billede.

En sammenligning, som POV har foretaget af de to versioner af rapporten viser, at udover forbehold og begrebslige forandringer er også tal, procenter, figurer og tabeller ændret markant fra den version, Berlingske fik til den version, der blev offentliggjort

Via en aktindsigt kunne Berlingske beskrive [fragmenter af et forløb](#), hvor en kontorchef fra Danmarks Statistik (DST) i en mail d. 13. december havde advaret ministerierne om ”at der nogle steder i rapporten gøres væsentlige metodiske fejlslutninger, som betyder, at konklusionerne trækkes hårdere op, end datagrundlaget kan give anledning til«.

Trods advarslen ændrede ministerierne hverken i konklusionerne eller metoderne, men der blev – uden orientering af Berlingske – indføjet forbehold og begreberne ’anden’ og ’tredje generation’ blev flere steder erstattet med ’efterkommere’ og ’børn af efterkommere’.

DST havde fastslået, at generationsbegrebet blev anvendt ukorrekt i rapporten, ikke desto mindre fastholdt ministerierne begrebet i pressemeddelelsens overskrift: "[Tredjegerationsindvandrere](#) klarer sig ikke bedre end anden generation". Nøjagtig de samme ord gled ind i Berlingskes underrubrik og gav snart genlyd i hele landet.

Nye tal, procenter, figurer og tabeller

De ændringer Berlingske, havde fået kendskab til d. 22. december, var de indføjede forbehold og erstatningen af generationsbegrebet. Men der manglede en vigtig brik i billedet.

En sammenligning, som POV har foretaget af de to versioner af rapporten, viser, at udover forbehold og begrebslige forandringer er også tal, procenter, figurer og tabeller ændret markant fra den version Berlingske fik til den version, der blev offentliggjort.

I en pressemeddelelse d. 9. januar nævner Undervisningsministeriet *en passant*, at rapporten frem mod offentliggørelse "blev opdateret med de nyeste tal", men der står ikke noget om den specifikke kronologi. Undervisningsministeriet har på forespørgsel fra POV svaret, at "de nyeste tal indgik i den rapport, som blev sendt til Danmarks Statistik."

POVs aktindsigt i DSTs korrespondance med ministerierne viser, at en souschef fra Integrationsministeriet sender et eksemplar af rapporten med de nye tal til DST tirsdag d. 11. december kl. 11.43. "Har I bemærkninger til rapporten, herunder særligt kapitel 8 om jeres befolkningsfremskrivning?", står der i mailen. Rapporten er dateret december 2018.

Samme dag modtager Berlingske et eksemplar af rapporten dateret oktober 2018 uden de nye tal, procenter, figurer og tabeller.

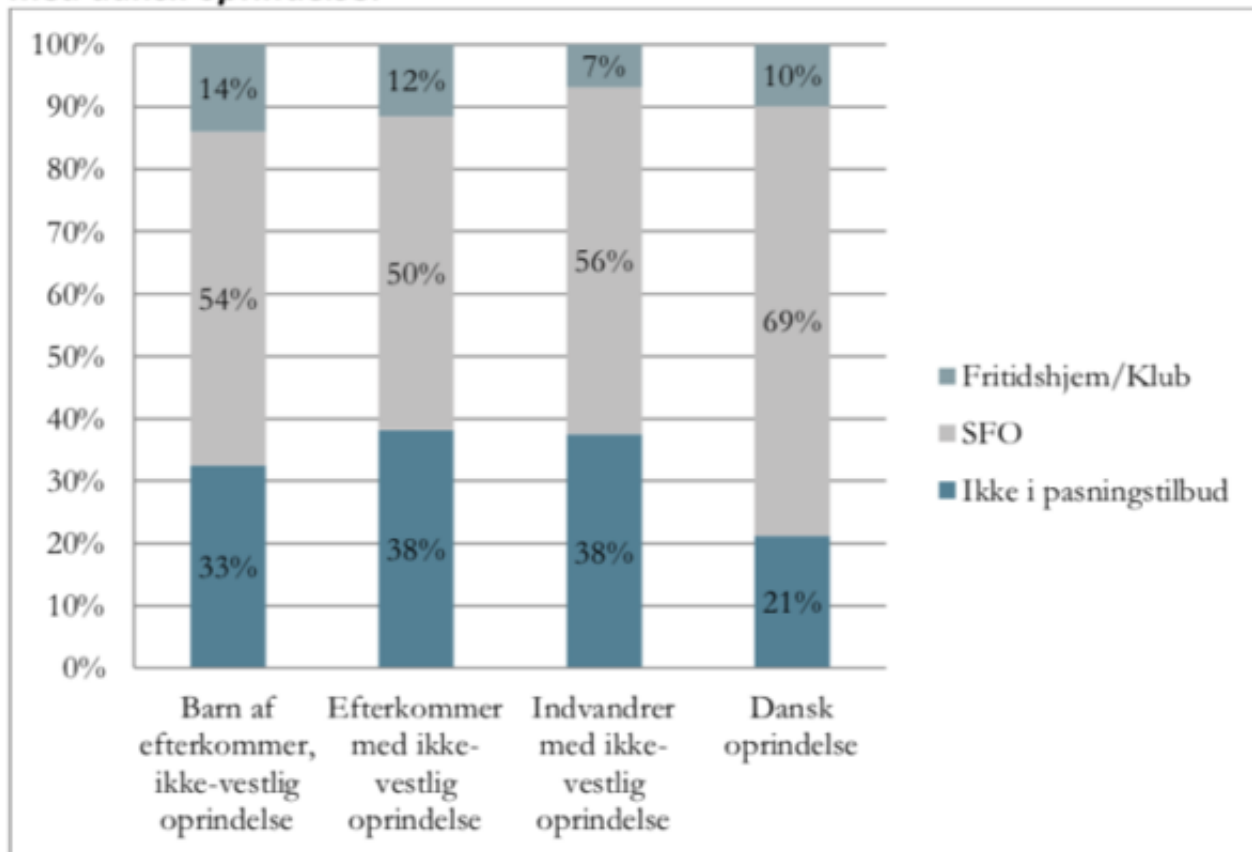
Et positivt mønster

Forskellene mellem de to udgaver følger et ensartet mønster.

POV har fundet markante ændringer i 17 forskellige figurer og tabeller, alle

ændringer giver et mere positivt billede af børn af efterkommeres integrationsmæssige status. Det gælder fx præstationer ved nationale test i 2. og 3. klasse. Det gælder karakterer i 9. klasse. Det gælder, hvor mange der enten er i gang eller har fuldført en ungdomsuddannelse. Og det gælder et parameter som, hvor mange 6-9-årige, der går i pasningstilbud:

Figur 22. Børn af efterkommere går sjældnere i pasningstilbud end børn med dansk oprindelse.

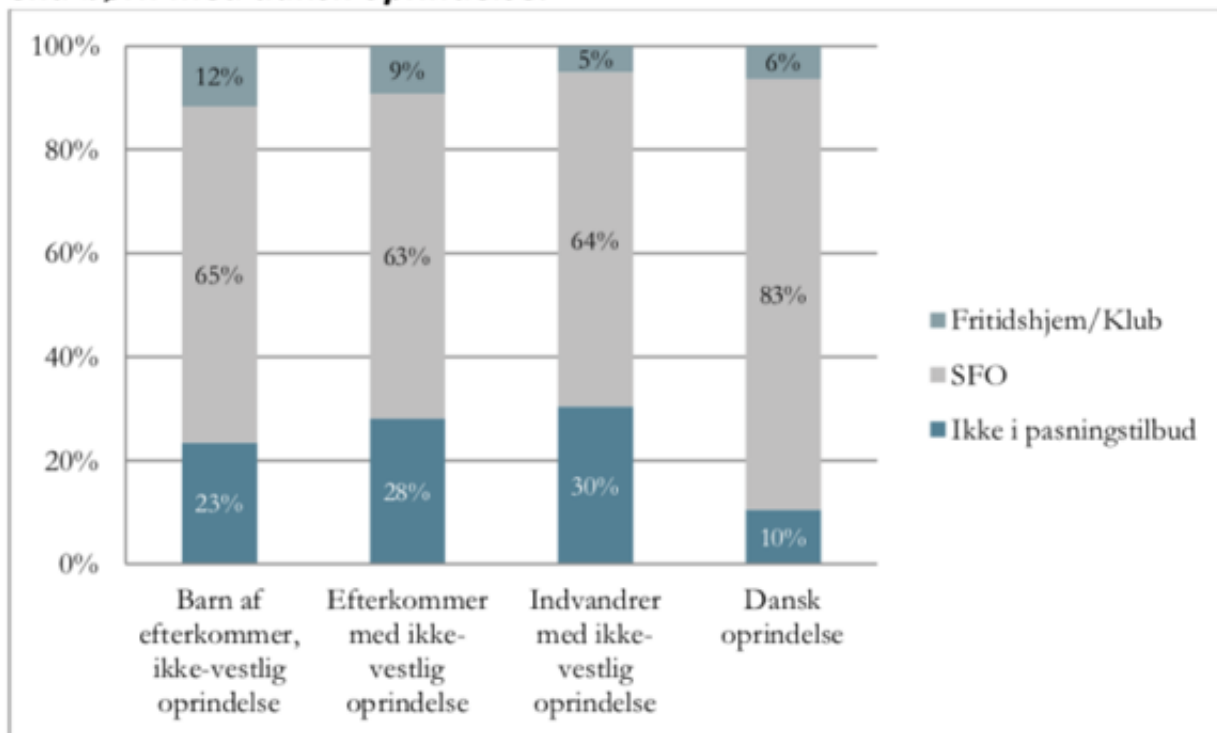

Anm.: Andel børn 6-9 år i pasningstilbud opgjort pr. 1. januar 2017.

Kilde: Undervisningsministeriets egne beregninger.

Oktober-rapporten, der sendes til Berlingske 11. december

Figur 22. Ikke-vestlige børn af efterkommere går sjældnere i pasningstilbud end børn med dansk oprindelse.

Anm.: Andel børn 6-9 år i pasningstilbud opgjort pr. 1. januar 2017.

Kilde: Undervisningsministeriets egne beregninger.

December-rapporten, der sendes til DST 11. december

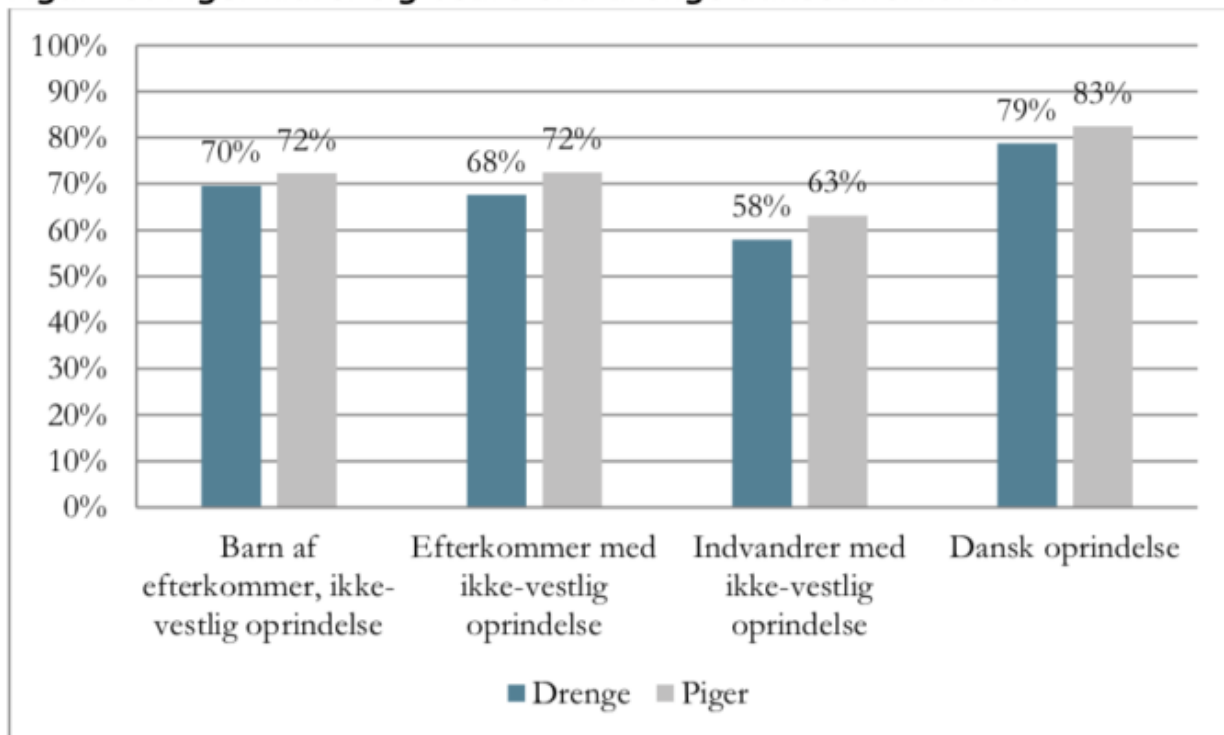
10 procentpoints forskel er der på andelen af børn af efterkommere, der ikke er i pasningstilbud i de to udgaver, til trods for at datamaterialet ifølge figurteksten er det samme – ”opgjort pr. 1. januar 2017”. I et integrationsperspektiv må det betegnes som et mere positivt billede, at flere benytter pasningstilbud.

Virkeligheden overhaler den forudfattede konklusion

I december-versionen er der også forbedringer i børn af efterkommeres præstationer ved afgangseksamen i 9. klasse. Andelen, der får mindst 2, er steget både for piger og drenge. Det må betegnes som et fremskridt for børn af efterkommere også selvom, der sker tilsvarende løft i de øvrige grupper.

Talmaterialet er her nyere i december-rapporten, hvor det angiveligt er fra d. 1. januar 2018:

Figur 25. Piger klarer sig bedre end drenge uanset herkomst.

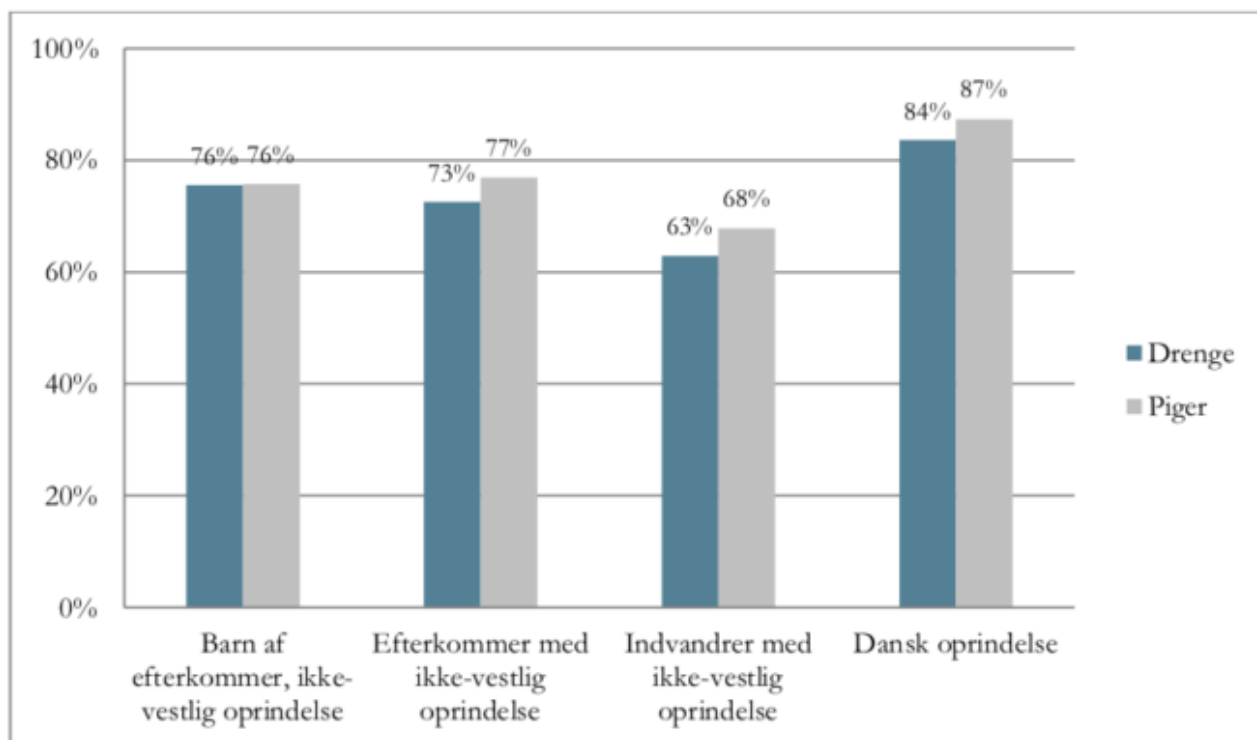
Anm.: Andel elever der forlader 9. klasse med et gennemsnit på mindst 2 fordelt på køn i befolkning den 1. januar 2017, der har gået i det danske skolesystem og som er mellem 15 og 30 år.

Anm.: Kun indvandrere, som er kommet til Danmark som 0-12-årige, er inkluderet i opgørelsen.

Kilde: Undervisningsministeriets egne beregninger.

Oktober-rapporten, der sendes til Berlingske 11. december

Figur 31. Piger klarer sig bedre end drenge uanset herkomst.

Anm.: Andel elever der forlader 9. klasse med et gennemsnit på mindst 2 fordelt på køn i befolkning den 1. januar 2018, der har gået i en dansk 9. klasse og er mellem 15 og 30 år. Kun indvandrere, som er kommet til Danmark som 0-12-årige, er inkluderet i opgørelsen.

Kilde: Undervisningsministeriets egne beregninger.

December-rapporten, der sendes til DST 11. december

Særligt gruppen af drenge blandt børn af efterkommere har rykket sig markant fra oktober-rapporten til december-rapporten. Så meget, at virkeligheden har overhalet den forudfattede konklusion, som leveres i overskriften til figur 31. For børn af efterkommere gælder det ikke længere, at ”piger klarer sig bedre end drenge” på dette målepunkt – men hverken overskriften eller brødteksten er tilpasset den nye virkelighed.

De udvalgte oprindelseslande

Hovedparten af børn af efterkommere har Pakistan og Tyrkiet som oprindelseslande. Det er børn, der nedstammer fra de første store grupper af ikke-vestlige indvandrere, som kom til Danmark i 60’erne og 70’erne, nemlig de lavtuddannede gæstearbejdere.

Vil man undersøge, hvordan det går de tyrkiske og pakistanske børn af efterkommere i forhold til den forudgående generation, er det nødvendigt med en omfattende generationsundersøgelse.

Alternativt kan man få en strømpil for udviklingstendenserne ved at sammenligne dem med jævnaldrende efterkommere fra de samme oprindelseslande over en årrække. I bilaget til rapporten er der placeret tabeller, som giver grundlag for den type sammenligning:

Tabel 2. Karakterer i 9. klasse på udvalgte oprindelseslande

		Opfylder ikke mindst 2	Opfylder mindst 2	Ukendt i 9. klasse	Total
Barn af efterkommer, ikke-vestlig oprindelse	Pakistan	24%	76%	0%	600
	Tyrkiet	30%	70%	0%	1.020
	Øvrige	31%	68%	0%	850
Efterkommer med ikke-vestlig oprindelse	Pakistan	30%	69%	1%	4.280
	Tyrkiet	38%	62%	0%	15.630
	Øvrige	26%	73%	1%	36.840
Indvandrere med ikke-vestlig oprindelse	Pakistan	38%	60%	1%	580
	Tyrkiet	55%	43%	2%	1.290
	Øvrige	38%	60%	1%	24.860
Dansk oprindelse	Danmark	19%	80%	1%	930.540
Total		20%	79%	1%	1.016.470

Kilde: Undervisningsministeriets egne beregninger.

Oktober-rapporten, som sendes til Berlingske 11.december

Tabel 2. Karakterer i 9. klasse på udvalgte oprindelseslande

	Opfylder ikke mindst 2	Opfylder mindst 2	Total
Barn af efterkommer med ikke-vestlig oprindelse			
Pakistan	19%	81%	754
Tyrkiet	26%	74%	1.237
Øvrige	27%	73%	1.000
Efterkommer med ikke-vestlig oprindelse			
Pakistan	24%	76%	4.330
Tyrkiet	32%	68%	15.663
Øvrige	23%	77%	39.893
Indvandrere med ikke-vestlig oprindelse			
Pakistan	30%	70%	554
Tyrkiet	48%	52%	1.118
Øvrige	34%	66%	23.546

Anm.: Andel elever der forlader 9. klasse med et gennemsnit på mindst 2 fordelt på køn i befolkning den 1. januar 2018, der har gået i en dansk 9. klasse og er mellem 15 og 30 år. Kun indvandrere, som er kommet til Danmark som 0-12-årige, er inkluderet i opgørelsen.

Kilde: Undervisningsministeriets egne beregninger.

Både oktober- og december-rapporten viser fremskridt fra efterkommere til børn af efterkommere. Men grupperne klarer sig generelt bedre i december-rapporten, hvor der blandt børn af efterkommere er tilføjet 371 personer med pakistansk og tyrkisk oprindelse. De pakistanske børn af efterkommere præsterer i december-rapporten så godt, at de nu ligger et procentpoint over børn med dansk oprindelse i oktober-rapporten.

Desværre kan man ikke sammenligne med børn af dansk oprindelse i december-udgaven, da ministerierne nu har valgt at udelade kategorien ”dansk oprindelse” i tabellen.

Den vildledende henvisning

I bilag 1 tabel 1 kan man iagttage samme tendens i forhold til de nationale test i 2. og 3. klasse. Fremskridt fra efterkommere til børn af efterkommere og større fremskridt i december-udgaven.

Tabel 1. Andel elever med en god præstation i skoleårerne 2014/2015-2016/2017 fordelt på oprindelsesland

	Dansk 2. klasse		Matematik 3. klasse	
	Andel med en god præstation	Antal	Andel med en god præstation	Antal
Barn af efterkommer med ikke-vestlig oprindelse				
Pakistan	60%	540	56%	490
Tyrkiet	58%	900	52%	800
Øvrige	59%	650	59%	560
Efterkommer med ikke-vestlig oprindelse				
Pakistan	57%	470	54%	500
Tyrkiet	51%	1.510	49%	1.500
Øvrige	62%	8.340	58%	8.640
Indvandrere med ikke-vestlig oprindelse				
Pakistan	48%	140	61%	130
Tyrkiet	35%	140	44%	170
Øvrige	49%	2.430	53%	2.510

Kilde: Undervisningsministeriets egne beregninger.

Oktober-udgaven som sendes til Berlingske 11. december

Tabel 1. Andel elever med en god præstation i skoleårerne 2014/2015-2016/2017 fordelt på oprindelsesland

	Dansk 2. klasse		Matematik 3. klasse	
	Andel med en god præstation	Antal	Andel med en god præstation	Antal
Barn af efterkommer med ikke-vestlig oprindelse				
Pakistan	63%	723	57%	687
Tyrkiet	58%	1.263	54%	1.147
Øvrige	60%	932	58%	815
Efterkommer med ikke-vestlig oprindelse				
Pakistan	56%	613	54%	651
Tyrkiet	50%	1.976	48%	2.029
Øvrige	62%	11.027	58%	11.358
Indvandrere med ikke-vestlig oprindelse				
Pakistan	45%	209	61%	200
Tyrkiet	36%	185	45%	212
Øvrige	48%	3.745	54%	4.008

Anm.: Andel elever med en god præstation i skoleårerne 2014/2015 til 2017/2018 opgjort pr. 1. januar 2018. Elever med en god præstation dækker over elever, der har opnået kriterierne "Fremragende præstation", "Rigtig god præstation" og "God præstation". Kilde: Undervisningsministeriets egne beregninger.

December-udgaven som sendes til DST 11. december

Tabellerne i bilaget er centrale. Det er de tal, der får forhenværende overvismand Christen Sørensen til i [en kronik i Berlingske](#) at konstatere, at der ikke er dækning for konklusionen om stilstand fra efterkommere til børn af efterkommere. Det går tværtimod fremad, konstaterer han, "når der blot korrigeres for indvandrerland".

Tendensen til fremgang i karakterer, når børn af efterkommere sammenlignes med efterkommere fra samme oprindelsesland, fremhæves også af DST som én af fem hovedpointer i forbindelse med "[Indvandrere i Danmark 2018](#)".

Men frem for som DST at fremhæve den pointe, har ministerierne placeret den i bilaget i form af uformidlede tabeller. Og i oktober-udgaven, som de sender til Berlingske, har de yderligere sløret betydningen af bilaget med

en vildledende henvisning.

Tabel 4. Børn af efterkommere klarer sig på niveau med efterkommere i de nationale tests i 2. og 3. klasse.

	Dansk 2. klasse		Matematik 3. klasse	
	Andel med en god præstation	Antal	Andel med en god præstation	Antal
Barn af efterkommer med ikke-vestlig oprindelse	59%	2.090	55%	1.840
Efterkommer med ikke-vestlig oprindelse	60%	10.320	56%	10.640
Indvandrere med ikke-vestlig oprindelse	48%	2.720	53%	2.810
Dansk oprindelse	78%	145.860	76%	145.170

Anm.: Andel elever med en god præstation i skoleårene 2014/2015-2016/2017 opgjort pr. 1. oktober 2017.
Note: Elever med en god præstation dækker over elever, der har opnået kriterierne "Fremragende præstation", "Rigtig god præstation" og "God præstation".
Kilde: Undervisningsministeriets egne beregninger.

Samme tendenser gør sig gældende, når der opdeles på oprindelsesland for børn af efterkommere, jf. bilag 1 tabel 1.

På side 33 i oktober-rapporten i afsnittet om nationale test finder man tabel 4, hvor de usammenlignelige grupper af efterkommere og børn af efterkommere (populært sagt: æbler og pærer) sammenstilles. Børn af efterkommere ligger her et procentpoint under efterkommere. Og så følger sætningen:

”Samme tendenser gør sig gældende, når der opdeles på oprindelsesland for børn af efterkommere, jf. Bilag 1 tabel 1.”

Det er ren vildledning; der er en klar tendens til fremgang.

I udgaven ministeriet sender til DST, samme dag som Berlingske modtager deres udgave, er sætningen udeladt. Ikke erstattet af en retvisende henvisning. Blot udeladt.

Riisagers vildledning

Undervisningsminister Merete Riisager har gennem hele forløbet fastholdt konklusionen om, at "[integrationen ikke går fremad](#)" men "[kører i](#)

ring”. Alle forskere, inklusive [Berlingskes oprindelige ekspertkilde Torben Tranæs](#), dementerer den konklusion. Men Riisager holder fast. Senest i et [interview i Berlingske d. 11. januar](#), hvor hun betegner kritikken fra de førende forskere på området som ”helt absurd” og reducerer den til ”metodetrakasserier”.

Christen Sørensen, den forhenværende overvismand, erklærer efter ministerinterviewet, at undervisningsministeren “skal have skolepengene tilbage”

I samme interview bliver ministeren præsenteret for de centrale oplysninger om fremskridt, hvis man sammenligner børn fra samme oprindelsesland:

Ministeren: »Hvorfor skal man korrigere for oprindelsesland? Vi kigger på de børn, der faktisk findes i den virkelige verden. De børn, der er undersøgt, findes i den virkelige verden.» (...)

Journalisten: “[Man] kan se, at det går bedre for børn af efterkommere end for efterkommere, når de har samme oprindelsesland”

Ministeren: »Vi bliver nødt til at kigge på de børn, der findes i den virkelige verden. Det er det, man har gjort i den her rapport.«

Et er, at ministerierne har placeret de betydningsfulde tabeller i et bilag og sløret deres eksistens med en faktisk forkert henvisning i oktoberudgaven, men retorisk at ophæve eksistensen af de helt virkelige tyrkiske og pakistanske børn, der sammenstilles i bilagene, er at gå skridtet videre.

Tror ministeren, at tyrkiske børn, der sammenlignes med andre tyrkiske børn, er en uvirkelig teoretisk konstruktion? Eller foretager hun en bevidst sløring af bilagets sandhed?

Christen Sørensen, den forhenværende overvismand, erklærer efter ministerinterviewet, at undervisningsministeren ”[skal have skolepengene tilbage](#)”.

”Forskningen” bestemt form ental

[Riisager har hævdet](#), at hun bygger sin påstand om, at integrationen er gået i stå fra efterkommere til børn af efterkommere, på mange andre kilder end rapporten. Men der findes kun ganske få kilder om børn af efterkommere, da de er en meget ung gruppe: 68 % er under 10 år. Og de kilder, der findes, peger i den modsatte retning af Riisagers påstand.

I november 2017 lavede DST en analyse af karaktergennemsnit i folkeskolen for efterkommere og børn af efterkommere. I den forbindelse fastslog direktøren for DST, Niels Ploug:

”[Vores analyse viser](#), at karaktergennemsnittet stiger henover generationerne. Børn af efterkommere klarer sig altså bedre end efterkommere, der til gengæld klarer sig bedre end indvandrere. Nye generationer klarer sig altså bedre.”

Men den analyse glimrer ved sit fravær blandt referencerne i rapporten og i ministerens henvisninger. Til gengæld refereres der to steder i rapporten til ”forskningen” i bestemt form ental.

”[Forskningen, der dog ikke præcist anvender](#) de danske begreber indvandrere, efterkommere og børn af efterkommere, peger således på, at der kan være risiko for ’negativ integration’, hvor efterkommere, der vokser op i socialt udsatte familier og boligområder, klarer sig dårligere end indvandrere”.

Følger man referencen, der er angivet i en fodnote, finder man en amerikansk tidskriftsartikel fra 2011: [”Dreams Fulfilled, Dreams Shattered: Determinants of Segmented Assimilation in the Second Generation”](#).

Fokus i artiklen er på mexicanske og caribiske migranter, som oplever det, forfatterne kalder ”downward assimilation” – det er det, der i rapporten er

blevet til ”negativ integration”. Men mexicanske og caribiske migranter har nogle kulturelle, sociale og økonomiske baggrundsforhold, som er usammenlignelige med migranterne i Danmark, USA er desuden et helt andet samfund end det danske i forhold til velfærd, økonomi, uddannelse m.m., og sluttelig handler artiklen slet ikke om børn af efterkommere men om ’anden generation’.

Men vil man omvendt gøde jorden for et nyt paradigme om hjemsendelse frem for integration, giver det mening at usynliggøre de sandsynligvis bedst integrerede

I mailen 13. december betonedes DST, at referencen til udenlandsk forskning var misvisende:

”Det er et problem”, skrev kontorchefen, ”at DSTs definition af børn af efterkommere ukritisk fortolkes ind i eksisterende udenlandsk forskning. Det forekommer usandsynligt, at der skulle være tale om samme afgrænsede befolkningsgruppe.”

Det var langt fra samme afgrænsede befolkningsgruppe. Men ministerierne bevarer henvisningen til ”forskningen”, der iscenesættes som et videnskabeligt belæg for budskabet om stilstand og stedvis tilbagegang.

Således har omgangen med tal, fakta og forskning været særdeles lemfældig i hele forløbet. Og fejlene har konsekvent tegnet et mere negativt billede af børn af efterkommere. Som når Riisager tre gange i radio, på TV og på skrift udtaler, at ”tre ud af fire [efterkommere red.] henter en ægtefælle i udlandet”, og fremhæver det som den ”[vigtigste iagttagelse i rapporten](#)”.

Udsagnet er falsk, hvilket ministeren nu har erkendt – hun havde angiveligt fået ”forkerte oplysninger” fra ministeriet.

Fra integration til hjemsendelse

Vil man undersøge integration af ikke-vestlige efterkommere og deres børn, er det indlysende også at inddrage de børn, der har en efterkommer og en etnisk dansker som forældre. Men vil man omvendt gøde jorden for et nyt paradigme om hjemsendelse frem for integration, giver det mening at usynliggøre de sandsynligvis bedst integrerede – som ikke nævnes med et ord i rapporten – og insistere på, at integrationen er gået i stå, uanset hvad forskerne siger.

I et dobbeltinterview med Støjberg og Riisager i Berlingske d. 18. december, som kredsede om rapportens befolkningsfremskrivning, erklærede integrationsministeren, at hvis ikke vi gør noget drastisk, "[så kommer vi i en situation](#), som kan være fuldstændig uoverskuelig".

Ordene var en effektiv ouverture til det paradigmeskifte, som udmøntet i [lov 140](#), i sidste uge var til 1. behandling i Folketinget.

Undervisningsministeren er kaldt i samråd om efterkommersagen d. 19. februar: Hvis det dunkle tværministerielle forløb skal belyses fuldt ud, bør hun måske have følgeskab af integrationsministeren.

POV har henvendt sig til Undervisningsministeriet, der har oplyst, at de ikke har yderligere kommentarer til sagen. De henviser i stedet til pressemeddelelsen fra 9. januar, som også er nævnt ovenfor.

Oktober-versionen og december-versionen af rapporten kan sammenholdes [her](#).

POV er et uafhængigt, læserstøttet medie.

Kan du lide Steffens artikler, kan du støtte hans arbejde via hans MobilePay på 31902272

Foto: Collage af portrætfotos fra ft.dk.